

16 DAYS OF ACTIVISM AGAINST GENDER VIOLENCE
16 DÍAS DE ACTIVISMO CONTRA LA VIOLENCIA DE GÉNERO
16 JOURS D'ACTIVISME CONTRE LA VIOLENCE DE GENRE
25 NOV - 10 DEC <http://16dayscwgl.rutgers.edu>

Mikolo zomi na motoba ya bolobeli likambo ya miniokoli pe motungisi ya basi(25 nov-25 dec)

Na tina ya kolakisa ndenge nini mosala ya N'kita ezali komema minioko Kati na basi to bozuwi basi na bana ya basi na makasi, na ba mbula eleki, Centre oyo ya botomboli misala ya muasi na kombo "Centre for Women Global Leadership" abimisaki maloba po na campani ya ba mbula ekoya .Eponamaki ete toko lobela ndenge nini misala ya bozuwi mandoki ezali komema kokoso to pe pasi kati na bomoyi ya muasi.

Ata ezali na ndenge ebele ya komonela lisolo ya bosimbi mandoki, pona biso basi, bosimbi mandoki ezali kokotisa bo bangi kati na bato mpe komema to kofandisa likambo ya bozuwi basi na makasi.

Ndenge moko kosimba mandoki pona kondimisa makanisi na biso to bosenga na biso na makasi na oyo etali bozuwi n' kita ya ekolo to botambuisi politiki na ekolo.

Bozui mandoki ekomema ba ndenge ebele ya kolakisa ki mobali to makasi na biso. Ezali kolongola kimia Kati na ba mama, ti kati ya ba tata oyo ba boyi likambo ya mandoki, ndenge moko ezali kosimba libota mpe mboka mobimba.

Na tango oyo, mokili mobimba etambwisami na makambo ya mandoki, bobomi ba civili oyo bazoluka bongwama ya ekolo na kimia mpe bobomi basi na n'ko. Nionso oyo ezali ko bongola lolenge na biso ya kofanda na mabota na biso, pe na ba ndeko bafandi na nzinga nzinga na biso na quartier, na esika ya misala na biso ti ya mbula matari pe na bikolo misusu

Na mbula oyo, Centre oyo ya botomboli misala ya muasi, "CWGL" elandaki ba témoignages ebele na tina ya makambo ya bozuwi mandoki, ndeko molobeli basi na mboka ya Mozambiko alakisaki mawa na ye nakoloba e té "**Kimya na mokili ekoya ata moke té soki to tiki bitumba na ba ndako na biso té**" Maloba na ye, etikala na makanisi na biso. Yango wana tomoni e té na mbula oyo ekozala malamungu mingi tolobela makambo ya kosimba mandoki, kolakisa boni kimia na ndako pe na mokili ezali kokende elongo, pe kolakisa ndenge nini mandoki ezali kobongola bomoyi na biso. Yango wana,masolo ya campani na biso ya 2011 ekozala boye:

“Kimya o ndako, ekomema kimya o mokili” Toboya solo mandoki pe kozuwa basi na makasi

Ndenge moko, na mbula oyo, campani na biso ekofanda mingi likolo ya kokoso mitano oyo toponi ko lobela:

1. **Ya liboso, Basangani ya ba massanga ya balobeli basi, balobeli kimya pe bosengi pona moto(droits humans) , mpe po na kosukisa bitumba:**

Na mbula eleki, massanga na biso oyo nionso, elakisaki ndenge nini kosilisa kokoso ya kozuwa mwasi na makasi.

Masanga wana ezobuaka mpe koboya ndenge nini bato kati na mokili ba tongi esika ya mwasi na kati ya kofanda na ye na bato, pe nakati ya bozuwi na ye na oyo etali n'kita ya ekolo.Kokanisa lolenge wana, ezali ko tiya mwasi na kokoso, na monioko mpe pembeni.

Ata ko ba ndenge ezali ebele ya kopesa esika na moto nionso, tokanisi e té ezali malamungu koboya mandoki pe kopesa mwasi esika na ye.

Lisanga ya ba ye sociétée civili ezali na esika monene na oyo etali koyanola eloko nini tobengi “Kimya” pe « botosi bosenga ya moto » (droits de l’homme). Bisaleli pe makomi minene ya “Nations Unies” ekoki kosalisa biso po na komema mbula matari na biso abatela bato pe atosha makomi oyo adimaki. (lokola CEDAW, 1325,1820,1889,1960)

2. Ya mibale, ezali likambo ya mandoki oyo ba bengi mandoki oyo ya pepele, oyo ezali na lokito makasi te (armes légères) pe esika na yango na bowuli kati na libota :

Boniokoli basi kati na libala ezali kosalema na ba mboka nionso, kasi ezali kozuwa lolenge moko ya mabe peza soki mandoki ezuami na ndako, na tango wana bakoluka kosalela mandoki wana ya pepele po na kobunda, kozokisa to koboma basi na bana. Nakolanda maloba ya lisanga na kombo « IANSA », basi bazali mbala misanto na makama ya liwa soki mandoki mazali na ndako. Mandoki ya pepele ezali koboma mingi ba civili na tango ya kokoso to bitumba. Kasi po na biso, mandoki wana ezali kotiya bomoyi ya basi na kokoso makasi. Yango wana, campani na biso, ekolobela pe likambo ya boteki, bopesa,bo panzi, bosaleli na ndenge ya bo salité mandoki.

3. Ya misato, etali bosangani na mwasi na makasi na tango to na sima ya bitumba:

Bozuwi bo mwasi na makasi esalamaka mingi na tango ya bitumba, pona ko kotisa bobangi mpe kosilisa mwasi bomoto na ye, bomoto ya libota,mpe ya ba ndeko bafandi pembeni ya mwasi. Bozuwi mwasi na makasi ezali kosalema pona kolakisa ki bokonzi pe kolakisa ndenge tozali ko konza mboka mobimba

Ata kutu mikolo nionso oyo bazali kolobela yango, po na biso bozuwi mwasi na makasi ezali kotiya mobulu kati na basi pamba te ezali komema kokoso na nzoto, na moto to na makanisi pe na bofandeli ya mwasi.

4. Ya mineye, ezali likambo ya boniokoli mwasi na politiki, kotala mingi liboso, tango ya boponi pe sima ya boponi bakambi ya ekolo:

Boniokoli mwasi pona kozuwa bokonzi o politiki ezali na kokoso mingi likolo na basi. Na kobanda na koniokola basi tango ya boponi na koyiba bo mwasi na bango ti na kotungisa bango makasi mingi pona kozuwa bango lokola basi na bango nakati ya esika ya mosala ya politiki to lokola candidate to mobundi nakoyibaka bosenga ya basi(droits humains des femmes).

Wana na tango ya bazuwi bokonzi , ata basi basalaki mosala kitoko, bakotiya bango pembeni, mosika na gouvernement ya sika. Tozali komona mbala mosusu, na bikolo oyo etambuisami na bato ya mandoki, bakonzi bakosalela mandoki na bango pona kobundisa population, bakoyiba ti mibeko pona kopekisa massanga ekobundelaka bato , bakokende mosika ti kokangisa bato nionso oyo bazali ko lobela population monoko ti kolimuisa to koboma bango.

5. Ya mitano, etali bosangani na mwasi na makasi na ba oyo ba kosalela kombo ya léta ,awa mingi tokolobela ba polisi to ba soda:

Bosimbi mandoki ekotiya liboso bolakisi makasi ya mobali pe kosalela kimobali ya moto po na kozua bokonzi likolo na bamisusu.Tango mosusu, ba ndeko oyo bazali kotambwisa ekolo bakanisaka e te bakoki kosala mabe ndenge motema na bango elingi, pe koniata mibeko ti koboya koleka likolo ya ba juges pona mibeko ba buki. Nionso wana ezali kotinda bato misusu bawumela na koyibaka bo mwasi ya ba mama. Ndenge moko menasi ya polisi na basi oyo bazali kobunda na kobimisa libanda makombo ya bozuwi basi na makasi to kobeta bango, pe kolakisa polele misala ya bozuwi basi na makasi oyo esalemi na ba oyo batindami na ONU pona kotiya kimia na mboka. Ndenge moko, ba mama oyo bazali kobunda na kobimisa libanda minioko ya basi oyo ba fandi to bazali kosala misala na bango pene pene ya ba camps ya ba soda to pe pene ya esika babombaka mandoki

Na bambula oyo ekoya, Centre na biso “CWGL” ako fandisa mosala na ye mingi peza na kosangisa makanisi nionso ya ba bundeli basi na oyo etali bozuwi to bosimbi mandoki ndenge ezali kofandisa minioko kati na mwasi.

Campani na biso ya 2011 ezala nzela po na biso ya kokanisa mingi pe kosangisa mayele na biso na oyo ya ba mouvements elobelaka basi ekoki kosala po na kobuka nionso oyo ya mabe etongama pona kozongisa mwasi na sima ti kofandisa miniokoli ya basi esika nionso bango bazali.

Ezali pe tango malamumu po na biso tomema bana na biso ya mibali, ba tata na biso, mibali na biso, bakambi ya ecclesia, ya quartier na bison a bato nionso oyo ya motuya na mosala na biso po e te tosala elongo na bango mosala ya koluka kimia pe bosembo na mboka pe mokili mobimba..

Moko na likambo ya motuya ya campani ya 16 jours ndenge to lobaki mwa liboso, ezali kowumela na kotala ndenge nini “**kimya na ndako**” ezali komema kimya na mokili”. Toyebi eté misala ya kimia ekoki kobongola ndenge ya bozaleli ya bato.

Na kokangemi na misala na ye, centre na biso oyo na kombo “CWGL” asengi na ba militant-e-s basalela campani ya 16 jours pona kolobela mingi makambo ya motuya ezali kotungisa bango na mboka. Na ba sanza ekoya, “CWGL” akobongisa bisalelo ya campani pe makassa mususu oyo ekopesa bino mateya ndenge nini kolobela ba kokoso na biso mitano oyo tolobelaki na ebandeli

Pona kosukisa, esengeli boyeba e te , tozali na esengo mingi ya kosala mosala oyo ya campani ya 2011 elongo na bino.

Pona ko kotikala na biso

- Mituna nionso ya campani ezali na: <http://16dayscwggl.rutgers.edu/>
- kotinda bilili na bino : <http://www.flickr.com/photos/16dayscampaign>
- Po na makomi yakoyeba misala na biso pona campani ya 16 jours bo tiya kombo na liste oyo : https://email.rutgers.edu/mailman/listinfo/16days_discussion
- Kotinda misala na bino pe kolanda lokasa ya misala ya mbula eleki : <http://16dayscwggl.rutgers.edu/campaign-calendar>
- Kokutana na baninga misusu bolanda biso na Facebook na koluka » sita ya 16 jours

Esalami na : Nicole B. Mwaka, Avocate et Défenseure des droits humains en RDC, Directrice Carrefour des Femmes et Familles, E-mail: cafefardc@gmail.com, Coordonnatrice du Collectif des Ong congolaises pour la MMF, E-mail: collectifmarche@gmail.com

The 16 Days of Activism Against Gender Violence is an international campaign originating from the first Women’s Global Leadership Institute sponsored by the Center for Women’s Global Leadership (CWGL) at Rutgers University in 1991. Participants chose the dates November 25, International Day Against Violence Against Women, and December 10, International Human Rights Day, in order to symbolically link violence against women and human rights and to emphasize that such violence is a human rights violation.